

YURIDIK FAN VA UNING ZAMONAVIY DUNYODAGI ROLI

Chuboyeva Ozodaxon Quvonbekovna

Namangan Davlat universiteti Davlat huquqi va boshqaruvi kafedrası kata o'qtuvchisi

Alimatov Elsevar Boqijon o'g'li

Namangan davlat universiteti Yuridik fakultet Yurisprudensiya yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada Yurisprudensiya yoki huquqni o'rganish deb ham ataladigan yuridik fan butun dunyo bo'ylab jamiyatlarni boshqaradigan huquqiy tizimlar va asoslarni shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Globallashuv va texnologik taraqqiyot o'zgarishlar sur'atini tezlashtirgan zamonaviy dunyoda adolat, adolat va mas'uliyatni ta'minlashda huquq fani har qachongidan ham muhimroqdir.*

Kalit so'zlar: *Yurisprudensiya, huquq, falsafiy, tarixiy, sotsiologik nuqtai, zamonaviy dunyo, huquqiy tizimlar.*

Аннотация: *Юридическая наука, также известная как юриспруденция или изучение права в этой статье, играет решающую роль в формировании правовых систем и рамок, которые управляют обществами во всем мире. В современном мире, где глобализация и технологический прогресс ускорили темпы перемен, юридическая наука играет более важную роль, чем когда-либо, в обеспечении справедливости, справедливости и подотчетности.*

Ключевые слова: *Юриспруденция, право, философская, историческая, социологическая точка зрения, современный мир, правовые системы.*

Abstract: *Legal science, also known as Jurisprudence or the study of law in this article, plays a crucial role in shaping the legal systems and frameworks that govern societies around the world. In a modern world where globalization and technological advancements have accelerated the pace of change, the science of law is more important than ever in ensuring fairness, justice and accountability.*

Key words: *Jurisprudence, law, philosophical, historical, sociological point of view, modern world, legal systems.*

Huquq fani asrlar davomida turli falsafiy, tarixiy va sotsiologik nuqtai nazarlardan kelib chiqib, huquqning mohiyatini va uning jamiyatga ta'sirini tushunish uchun rivojlandi. Qadimgi tsivilizatsiyalardan tortib to zamonaviy demokratiyalargacha huquqshunos olimlar adolatning mohiyati, huquq va majburiyatlari haqidagi fundamental savollar bilan kurashgan. Huquqiy fan, eng avvalo, jamiyatda inson xulq-atvorini tartibga soluvchi qoidalar va tamoyillar majmuini o'rnatishga yordam beradi. Huquqiy tizimlarni o'rganish va huquqiy tushunchalarni tahlil qilish orqali huquqshunos olimlar adolat, adolat va tenglikni ta'minlaydigan qonunlarni ishlab chiqishga qodir. Ushbu qonunlar jamiyatda tartibni saqlash va shaxslar yoki guruhlar o'rtasidagi nizolarni hal qilish uchun asos bo'lib

xizmat qiladi. Ma'lumki, muayyan fanni o'rganishni boshlashda, avvalo, uning predmetini, o'rganiladigan obyektini aniqlash zarur. Zero "fan - tabiat, jamiyat va inson tafakkuri to'g'risidagi tushunchalarda, kategoriyalarda, qonunlarda aks ettirilgan hamda haqqoniylik amaliyotda tasdiqlangan bilimlar tizimidir. Har bir fan o'ziga xos o'rganish obyekti va unga mos keluvchi predmeti bilan ajralib turadi"⁸⁰. Zamonaviy dunyoda huquq fani tijorat va savdodan tortib, inson huquqlari va atrof-muhitni muhofaza qilishgacha bo'lgan hamma narsani tartibga soluvchi huquqiy tizimlar uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Yuridik olimlar murakkab huquqiy muammolarni tahlil qiladilar, qonunlar va sud amaliyotini sharhlaydilar va kiberjinoyat, ma'lumotlar maxfiylik va iqlim o'zgarishi kabi paydo bo'lgan muammolarni hal qilish uchun islohotlar taklif qiladilar. Globallashuv huquq fani uchun yangi imkoniyatlar va muammolarni keltirib chiqardi. Chegaralar tobora g'ovak va o'zaro bog'liq bo'lib borar ekan, huquqshunos olimlar yurisdiksiya vakolatlari, transmilliy jinoyatlar va turli yurisdiksiyalar bo'yicha qonunlarni uyg'unlashtirish masalalari bilan kurashishlari kerak. Birlashgan Millatlar Tashkiloti kabi xalqaro tashkilotlar huquqiy masalalar bo'yicha global hamkorlikni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Ijtimoiy tartibni saqlash va shaxs huquqlarini himoya qilishdagi rolidani tashqari, yuridik fan ham iqtisodiy rivojlanish va innovatsiyalarga hissa qo'shadi. "Yuridik fanlar quyidagicha tasniflanadi:

- 1) tarixiy-nazariy yuridik fanlar (Davlat va huquq nazariyasi, Davlat va huquq tarixi, Huquq falsafasi, Huquq sotsiologiyasi va boshqalar);
- 2) sohaviy (yoki maxsus, tarmoq) yuridik fanlar (Konstitutsiyaviy huquq, Fuqarolik huquqi, Mehnat huquqi, M a'muriy huquq, Moliya huquqi, Soliq huquqi, Yer huquqi, Jinoyat huquqi, Jinoyat-protsessual huquqi, Fuqarolik protsessual huquqi va boshqalar);
- 3) amaliy yuridik fanlar (Kriminalistika, Sud buxgalteriyasi, Sud meditsinasi, Sud psixiatriyasi);
- 4) xalqaro huquqiy fanlar (Xalqaro huquq, Xalqaro xususiy huquq, Xalqaro jinoyat huquqi va boshqalar)".⁸¹

Huquqiy tizimlar tadbirkorlik operatsiyalarini rag'batlantiradigan va intellektual mulk huquqlarini himoya qiluvchi barqaror qonunchilik bazasini yaratib, biznesning rivojlanishi va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish imkonini beradi. Huquqshunos olimlar savdo shartnomalarini osonlashtiradigan, raqobatni tartibga soluvchi va korxonalar o'rtasidagi nizolarni hal qiluvchi tijorat qonunlarini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Bundan tashqari, yuridik fan ijtimoiy o'zgarishlarni rag'batlantirish va ijtimoiy taraqqiyotni rivojlantirish uchun muhimdir. Konstitutsiyaviy huquq, inson huquqlari va atrof-muhit qonunlarini o'rganish orqali huquqshunos olimlar qashshoqlik, tengsizlik, iqlim o'zgarishi va kamsitish kabi dolzarb ijtimoiy

⁸⁰ Saidov A., Tojixonov U. Davlat va x,ukuk, nazariyasi. I jild. — T.: Adolat, 2001. - B. 8.

⁸¹ Sh.A.Saydullayev "Davlat va huquq nazariyasi" Darslik Ikkinchi nashr TOSHKENT "Yuridik adabiyotlar publish" 2021 17-bet

muammolarni hal qiluvchi islohotlarni himoya qilish imkoniyatiga ega. Huquqiy fan odamlarga advokatlik harakatlari yoki sudlarda sud jarayoni orqali adolatsiz qonunlar yoki siyosatlariga e'tiroz bildirish imkoniyatini beradi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, yuridik fan o'zgaruvchan ijtimoiy normalar, texnologik taraqqiyot va global muammolarga javoban rivojlanishda davom etuvchi dinamik sohadir. Huquqiy tamoyillarni qat'iy va tanqidiy fikrlash bilan o'rganish orqali huquqshunos olimlar yanada adolatlari va adolatlari jamiyatga hissa qo'shishlari mumkin. Murakkab masalalar murakkab yechimlarni talab qiladigan zamonaviy dunyoda huquq fani inson huquqlarini himoya qiluvchi, javobgarlikni rag'batlantiradigan, barcha uchun tinchlik va farovonlikni ta'minlovchi qonunlarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Huquq fani zamonaviy dunyoni shakllantirishda muhim rol o'ynaydigan ajralmas fandır. Jamiyatni tartibga solish, shaxs huquqlarini himoya qilish, iqtisodiy taraqqiyotga ko'maklashish, ijtimoiy o'zgarishlarni rag'batlantirish uchun asos yaratish orqali huquq fani demokratik jamiyatlarning tamal toshi bo'lib xizmat qiladi. Globallashgan dunyomizdagi murakkab muammolarni hal qilishda davom etar ekanmiz, huquqshunos olimlar tomonidan taqdim etilgan tushunchalar barcha shaxslar uchun adolat, adolat va tenglikni ta'minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Mirziyoev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: O'zbekiston, 2016.
2. Mirziyoev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi.–T.:O'zbekiston, 2017.
- 3.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-4947 sonli "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi farmoni, 2017 yil 7-fevral.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8-oktyabrdagi "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi farmoni.
5. Saidov A., Tojixonov U. Davlat va x,ukuk, nazariyasi. I jild. — T.: Adolat, 2001. - B. 8
6. Sh.A.Saydullayev "Davlat va huquq nazariyasi" Darslik Ikkinchi nashr TOSHKENT "Yuridik adabiyotlar publish" 2021
7. I.I.LUKASHUK, A.X.SAIDOV "Hozirgi zamon xalqaro huquqi nazariyasi asoslari" O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi qoshidagi Muvofiqlashtiruvchi Kengashning qarori bilan yuridik oliy o'quv yurtlari talabalari uchun o'quv qo'llanma sifatida tavsiya etilgan O'ZBEKISTON FAYLASUFLARI MILLIY JAMIYATI NASHRIYOTI TOSHKENT 2007

8.Chuboyeva Ozodaxon Kuvonbekovna. ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН-III РЕНЕСАНСИДА ХОТИН-ҚИЗЛАР ИЖТИМОЙ ҲИМОЯСИ PEDAGOGICAL SCIENCES AND TEACHING METHODS: a collection scientific works of the International scientific conference (15 May, 2022) - Copenhagen:2022. ISSUE 13 – 226 p. 94-99

9.Chuboyeva Ozodaxon Kuvonbekovna. OILA MUQADDASLIGI HUQUQIY ASOSLARI. PEDAGOG RESPUBLIKA ILMIY JURNALI. 7 – ТОМ 2 – SON / 2024 - YIL / 15 – FEVRAL. 203-207. <http://www.bestpublication.org/>

10.Саидисаков Саидахроп Саидакромович. ЭМОТИВНОЕ ЗНАЧЕНИЕ И КАТЕГОРИЯ ЭМОТИВНОСТИ. 7 – ТОМ 2 – SON / 2024 - YIL / 15 – FEVRAL. <http://www.bestpublication.org/>. 198-202

11.Chuboyeva Ozodaxon “New Uzbekistan: Administrative Management Reform” Journal of Pedagogical Inventions and Practices ISSN NO: 2770-2367. <https://zienjournals.com>

12.Kuvonbekovna C. O. OILA MUQADDASLIGI HUQUQIY ASOSLARI //PEDAGOG. – 2024. – Т. 7. – №. 2. – С. 194-198.

13. www.ziyouz.com kutubxonasi